

COL·LEGI VEDRUNA. ARBÚCIES, 1845-1995 150è ANIVERSARI

RAMON REYERO

Mestre

ANTECEDENTS

L'origen de l'edifici del Col·legi Vedruna d'Arbúcies cal buscar-lo l'any 1786, quan el Catedràtic del Seminari de Girona - i fill de la vila - mossèn Josep Torrent i Saleta va fer donació d'una casa amb hort al carrer de Magnes per a edificar-hi un hospital, que va ser acabat el 1787. Aquest hospital, anomenat de la Mare de Déu dels Dolors, havia d'acollir els malalts pobres de la vila i rodalies.

A més a més mossèn Torrent va donar un capital, de 400 lliures, que havia de ser utilitzat per comprar un terreny o algun cens per a mantenir les rendes de la casa. Un patronat format per quatre persones - una de les quals era el rector de la parròquia - s'encarregava de l'administració i el funcionament de l'entitat benèfica que va contractar un "hospitaler" per a tenir cura dels malalts. L'any 1800 es va construir l'església annexa en el lloc que fins aleshores havia estat un hort, que va ser adquirit el 1793. Un dels altars era dedicat a la Mare de Déu de la Concepció i es conservava un bonic calze de plata donatiu del mateix fundador.

L'edifici constava de planta baixa, primer pis i terrat, amb l'església adossada que ocupava una superfície de 3.830 pams quadrats, i l'hort de 14.000 pams quadrats - que es correspondria amb el pati actual, una part de la carretera de Sant Hilari i una part d'on hi ha ubicat el nou hospital-. El moviment de malalts era força escàs i per això tenia ingressos suficients amb els

censos que cobrava i alguna donació que rebia. No obstant, l'expoliació feta per les tropes napoleòniques l'any 1809 va suposar una forta davallada en l'economia del centre, que durant un temps va estar regit per les religioses de Sant Vicenç de Paül.

LA FUNDACIÓ

L'any 1844, el patronat format pel rector Josep Deulonder, el notari Aleix Milans i el propietari Josep Lambert es va dirigir a Joaquina de Vedruna, de Vic, fundadora el 1826 de la Congregació de les Germanes Carmelites de la Caritat, per tal que es fes càrrec de l'hospital.

En una carta datada del 7 de desembre, consta que el procurador Francesc Pol s'havia ja entrevistat amb la Superiora, però el patronat havia retardat la signatura del contracte perquè estava pendent de la cessió, per part d'un veí, de la part superior de la casa del costat per tal de poder-hi construir les estances destinades a comunitat de germanes. També informaven a Joaquina de Vedruna que no hi havia prou renda perquè es disposés d'un capellà que celebrés missa diàriament, tot i que sovint, algun particular en feia dir i a més la parròquia estava propera i "en camino despoblado".

Entre el 8 i el 25 de febrer de 1845 Santa Joaquina va venir a revisar l'edifici i les obres que s'hi duïen a terme, que van constar 148 duros, 3 pessetes i 2 rals. Per a guarnir l'església van comprar un retaule a Girona i catorze candelers.

Pel maig va repetir la visita. Aquesta vegada per a deixar instal·lada la Comunitat, que estava formada per tres germanes - la superiora de les quals era Maria Farriol - i una minyona. El contracte oficial, però, no es va signar fins el 7 de juliol, quedant establert, doncs, que es farien càrrec de l'hospital i de l'ensenyança de nenes, tan necessitada en aquella època. El col·legi es va obrir el dia 22 del mateix juliol, i pocs dies després es van comprar catorze cadires per a la classe ja que el nombre d'alumnes anava augmentant.

En una de les seves vingudes, Joaquina de Vedrúna va venir dalt d'una burra, portant una imatge de Santa Filomena, que havia de ser la patrona dels alumnes. Poc abans d'arribar va caure per un petit barranc i, miraculosament - ella mateixa no se'n sabia avenir -, no li va passar res ni a ella ni a la imatge, que va ser venerada en un altar fins el 1936.

LA NOVA COMUNITAT

L'octubre de 1847 Santa Joaquina va tornar a visitar la Comunitat. Va ser aleshores quan la joveneta Caterina Vidal i Garrosa, de només quinze anys d'edat, li va trameure el desig d'entrar a la Congregació. A la Fundadora li va semblar que era massa jove i va dir-li que havia de créixer, almenys, un pam més. Un any més tard, va poder constatar que la condició s'havia acomplert i la va admetre de novícia al Mas Escorial de Vic, seu de les religioses. En aquell mateix any, 1848, l'hospital va acollir nou soldats ferits del Regiment d'Infanteria de Sant Quintí.

L'esforç de les germanes per a tirar endavant era cada vegada més evident. El 1856, i després d'obrir-se una subscripció popular, es va construir una nova classe. Molts rics hisendats de la vila van fer arribar els seus donatius; fins i tot un mosso de Can Torrent, Josep Vidal, va donar un duro de plata.

Durant tota la segona meitat del s. XIX, quan per algun motiu es passava una mala època, feien altres feients per a sanear l'economia de la casa, com ara planxar i brodar o fer classes a l'escola pública de nenes. La germana Josepa Berenguer va regentar durant uns vint-i-cinc anys aquella escola, havent passat abans unes oposicions. L'any 1870, en no voler jurar la Constitució, va ser cessada del càrrec. Dos anys després, i recolzada per bona part de la població, va ser admesa de nou.

En un informe enviat al Govern Civil l'any 1860, s'exposava que l'hospital d'Arbúcies constava de "un edificio que está en buen estado de conservación, y consta de bajos, un piso y azotea, y al lado tiene una iglesia para los servicios religiosos. En los bajos hay cuatro estancias destinadas a la Administración, ropería, depósitos y sala mortuoria. En el piso, dos salas para enfermos, dormitorio para las hermanas y una sala para la enseñanza".

Entre 1861 i 1862 es van tornar a fer obres: habitacions per a les internes - que n'hi havia de diferents pobles de les comarques gironines i algunes de Barcelona ciutat - i una nova classe, que va costar més de 25.000 rals; el 1866 hi havia cent quinze alumnes i sis monges, uná o dues de les quals eren infermeres i la resta mestres. L'any següent es va comprar un cens de pensió anual d'una gallina, que completava els que ja hi havia fins aleshores. Finalment es va disposar d'un beneficiat per a poder celebrar missa cada dia.

El 29 d'agost de 1873 va arribar a Arbúcies un destacament de tropes carlistes, al capdavant de les quals hi anava Alfons de Borbó Àustria-Est, "Infante de España", germà del pretendent carlí Carles VII, acompanyat de la seva esposa M. de les Neus de Braganza, princesa de Portugal. La germana Miquela Soldevila estava pendent de fer els vots perpetus i havia retardat aquesta celebració a causa de la 1a. República. El capellà de la Cavalleria estava allotjat a l'hos-

pital i les germanes li van proposar de celebrar els vots perpetus de la referida novícia, i que fos apadrinada dels prínceps. El General Savalls també hi va estar d'acord, i els prínceps hi van accedir de bon grat. Van decidir fer la missa a la Capella de la Pietat -que van engalanar ràpidament - l'endemà a dos quarts de deu del matí. El temple estava ple de gom a gom i la cerimònia va transcórrer com de costum (imposició de l'anell, del vel, de la corona de flors...) i amb molta solemnitat.

En sortint, la comitiva va venir a dinar al col·legi-hospital. Anys més tard, aquesta mateixa germana va explicar que en el transcurs del dinar van rebre l'avís que s'apropaven les tropes reials adversàries, i la convidada d'honor va haver de marxar a corre-cuita, al damunt d'un bonic cavall blanc.

A la dècada dels 70 es va construir la carretera de Sant Hilari i el pati-hort va quedar partit per la meitat, havent-se de fer un mur i traslladar les mines d'aigua.

L'agost de 1875 hi havia ingressats quaranta-cinc ferits - 3a. Guerra Carlina - i la superiora va rebre 30 duros per a la manutenció dels mateixos, que provenia del fons de mossèn Salvi Pons. El novembre del mateix any el nombre de ferits ingressats per la mateixa causa era de quinze carlins i tres soldats.

El 1877 el col·legi tenia noranta nenes, i es van tornar a fer obres per un valor de 8.279 rals. El patrimoni de la fundació va augmentar, dos anys després, en adquirir-se un hort en el qual s'hi van fer obres per a la conducció de les aigües. Aquesta peça de terra es podia regar amb aigua del rec de la Farga tots els divendres al matí.

L'aspecte actual de la façana central data del 1881. Quatre mesos i mig van durar les obres per aixecar els dos pisos que van servir per a habitacions d'alumnes internes, sufragades, en bona part, pels hereus de mossèn Salvi Pons amb 100 duros de pla-

ta. Quatre anys més tard es van tornar a fer obres per a conduir l'aigua fins a l'edifici.

SEGLE XX

Entre 1900 i 1902 mossèn Segimon Fugarolas i Prou (Arbúcies 1822-1905) va comprar la casa del costat - marcada amb el número 9 - per a edificar-hi noves aules. L'any 1902 va adquirir unes obligacions de la Companyia Ferroviària per valor de 3000 duros, els rèdits de les quals havien de servir per a oferir classes a noies pobres. La superiora Mònica Català, que era la dipositària del capital, rebia cinc rals mensuals per a cada alumna pobre que admetia a l'escola. El 1906 es va contractar un predicador perquè les noies de l'associació Filles de Maria rebessin instrucció, sufragat també pel mateix llegat. El capital sobrant - en cas d'haver-n'hi - s'havia de repartir entre el Col·legi de les Carmelites i el llavors recentment creat pel mateix mossèn Segimon, col·legi de Nens de Sant Lluís. Una junta formada per Joaquim Godori Fugarolas, el rector Lluís Genover i mossèn Baldiri Fraser, beneficiat de l'hospital, va vetllar perquè la voluntat de Segimon Fugarolas s'acomplís degudament.

Les despeses per a acollir els trenta malalts ingressats el 1908 van ascendir a 937 pessetes i en aquells anys es va adquirir un carro de difunts construït per Joan Ayats.

Durant la dècada dels 20 i dels 30 també es van fer força obres d'acondicionament, sobretot a la casa annexa coneguda amb el nom de Can Barca, que es va adquirir definitivament en la seva totalitat.

El 1934, les 12.500 pessetes de despeses van ser per a edificar una aula nova al pati corresponent de la casa de S. Fugarolas (avui classe de la Llar d'Infants), que tenia un sortidor just al davant, quasi al costat de la cova de la Mare de Déu de Lourdes. D'aquesta manera quedaven separades les habitacions dels malalts de les classes d'ensenyança, tal i com començaven a exigir les normes.

L'agrujament de la situació política que va desencadenar en la revolució del 36, va afectar aviat la quotidianetat del centre. El 19 de juliol de 1936 algunes ex-alumnes van avisar que la situació anava empitjorant. L'endemà encara van poder fer missa, malgrat que un senyor de Girona va advertir que allà ja havien cremat algunes esglésies i convents. Aquell mateix dia, mossèn Ramon Pagès va suggerir de traslladar el Santíssim a una petita habitació. El comitè, mentrestant ja havia reclamat les claus i va penjar un rètol a la porta que deia "incautat". El dia 21 algunes famílies de la vila van oferir allotjament a les religioses i Joaquim Godori va amagar les imatges de la Mare de Déu del Carme, el Sagrat Cor i els calzes més antics. No obstant, encara en van quedar ja que hi havia tres altars. Va ser aleshores quan van decidir traslladar-se al proper pis de Carme Mataró, on van poder celebrar dues misses en un oratori instal·lat per a l'ocasió.

El dia 27 de juliol l'administrador del patronat, Joan Mataró, va informar que el comitè havia entrat a l'església amb eines, tot mofant-se les imatges religioses. Onze viatges de camió van ser precisos per a buidar-la i portar-ho tot a la capella de la Pietat, que després va ser destruïda per les flames. Van acabar la feina a la una de la matinada, amb la trista mirada de les religioses que ho contemplaven, d'amagat, des del pis on estaven. Dos dies més tard les van fer tornar per tenir cura dels malalts, tot i que no podien rebre cap visita i que, fins i tot, la minyona havia d'anar a comprar escortada.

Finalment, l'11 d'agost van haver de marxar. Van demanar per poder guardar l'aixovar de les alumnes internes, petició a la qual hi van accedir sense complicacions. En el moment de marxar, la Comunitat estava formada per nou germanes més una de molt velleja que havia arribat uns quinze dies abans, fugint dels desastres de la guerra. Aquesta germana, Rosa Bosch, fou acollida per l'ex-alumna Conxita Turon,

muller de Lluís Albó, que durant els tres anys de guerra la van acollir a la seva llar. D'entre les peces de valor que es van salvar, hi figurava un calze d'or que van guardar unes altres ex-alumnes.

Del 1936 al 39 d'edifici va albergar, durant un temps, l'escola pública mixta d'Arbúcies - mentre es construïa un nou edifici per a tal ús - i després va acollir refugiats del País Basc i Astúries.

COL·LEGI, SENSE HOSPITAL

Acabada la guerra, la superiora Roser Abadal va tornar ràpidament, seguida de la germana Antònia Vila. Mica en mica van anar arribant les altres i com que el convent estava en molt males condicions, es van instal·lar de nou al pis de la família Aulet- Mataró durant uns dos mesos. Les obres de restauració van ser sufragades per diferents famílies arbucienques i amb un bon donatiu de l'Ajuntament.

Els temps havien canviat. La legislació vigent aleshores no permetia que un hospital i un col·legi estiguessin ubicats en el mateix edifici, opinió compartida també per l'administrador Joaquim Godori i la Congregació, que va encaminar el seus serveis només cap a la tasca docent de nenes i nens d'edat pàrvula, sense dependre de cap junta ni patronat. A partir de 1941, les Germanes Hospitalàries de la Santa Creu van fer-se càrrec de les tasques sanitàries al nou hospital, ubicat a prop de l'antic, i ampliat amb un nou pavelló el 1951 gràcies a la venda per part de les Carmelites d'un terreny a baix preu.

A la dècada dels 40 i dels 50, les alumnes assistien als diferents actes religiosos que s'organitzaven, com les processons, les Jornades d'Exercicis Espirituals i el Centenari celebrat el 1945. Molt recordat d'aquells anys són els pessebres que es feien per Nadal - visita obligada de molts arbucienques en aquelles dates -, i les Diades del Domund. El 1951 es va celebrar amb

molta il·lusió l'arribada de la Mare de Déu de Fàtima - que anava de poble en poble - i la visita del Bisbe de Girona, Doctor Carrià, que havia vingut per a inaugurar la nova Capella de la Pietat. El 1957 es va beneir una campana, de la qual en van ser padrins els germans Lluís i Pilar Talleda i Roquet. Algunes ex-alumnes van escollir l'església del col·legi per a celebrar el seu casament, mentre que d'altres hi venien a oferir el ram de núvia.

El 1963 hi havia 180 nenes i 60 nens petits. El curs 1974-75 esdevingué mixte en fusionar-se amb el col·legi de nens d'Assumpció Pagespetit, que en aquell curs escolar hi va portar els cursos de 1r a 5è. Mentrestant, els alumnes de cicle superior compartien alguna assignatura al Vedruna, amb un professor llogat per a tal efecte pels dos centres. El curs següent el procés de fusió va culminar-se començant una nova etapa per a l'ensenyament privat de la vila. En aquesta mateixa època es va edificar de nou la casa annexa - Can Barca - per tal d'obtenir noves aules, es va renovar l'església de la qual es va retirar el petit campanar i es va arreglar el pati. Anys més tard van esdevenir tradicionals les festes de final de curs al Regàs.

Actualment el col·legi depèn de la Fundació Mossèn Torrent-Fugarolas-Mataró, creada a principis dels 90 - de la qual en formen part el Rector de la Parròquia, les Germanes Carmelites, un membre anomenat pel Bisbe, el Delegat d'Ensenyament del Bisbat i un descendent de la Família Mataró. Aquesta Fundació, reuneix en el seu nom els cognoms dels fundadors de l'antic hospital i del col·legi de Sant Lluís amb el de Loreto Mataró, que el 1959 va deixar un important llegat al Patronat Fugarolas.

Amb la nova reforma educativa, el col·legi Vedruna d'Arbúcies imparteix classes

d'educació infantil i primària, seguint el model educatiu que va proposar Santa Joaquina de Vedruna cent cinquanta anys enrera, avui actualitzat. Continua al servei del poble.

BIBLIOGRAFIA:

Alonso Fernández, Ana Ma.; *Historia Documental de la Congregación de las Hermanas Carmelitas de la Caridad*. Editorial Vedruna 1968 (Tomo I), 1971 (Tomo II).

Marquès, Josep Ma.; *Arbúcies Cristiana*. Col·lecció Sant Feliu. L'Eix Editorial S.L. 1994.

Nonell, Jaime; *Vida y Virtudes de la Venerable Madre Joaquina de Vedruna de Mas, Fundadora del Instituto de las Hermanas Carmelitas de la Caridad*. Manresa 1905 (Tomo I), 1906 (Tomo II).

ALTRES FONTS CONSULTADES:

Documentació de l'Arxiu Parroquial.

Documentació del Museu Etnològic del Montseny. La Gabella.

Documentació del Col·legi Vedruna.

Recull de documentació de Joan Illa.

Recull de documentació de Mn. Josep Boix. 1963.

AGRAÏMENTS:

A JM. Rueda, Mn. Francesc Planella, Joan Illa, Jordi Pujadas, Pepet Bancells, les Germanes Carmelites, les mestres, als alumnes de 8è. i a totes les persones que m'han facilitat informació i m'han deixat fotografies.